

На жаль, сучасна українська поліція недостатньо використовує ресурси практичної психології. Це пов'язано, перш за все, з недостатнім розумінням ролі психолога у правоохоронних органах, з відсутністю професійних юридичних психологів, які мають відповідну правову і психологічну підготовку тощо.

З огляду на вище сказане хотілось би відзначити особливу актуальність та необхідність психологічного супроводження та надання психологічної допомоги працівникам правоохоронних органів, які не можуть уникнути того негативного впливу, який здійснюється на них кожен день.

Література

1. Сокурєнко В.В. Сучасний стан психологічної роботи в Національній поліції» // Мат. Наук.-прак. конф. «Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу» МВС України, м. Харків. – 2017 р., С. 11 – 13
2. Наказ МВС України від 28.07.2004 № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-04>
3. Оніщенко Н.В. Основні заходи в межах надання екстреної психологічної допомоги родичам загиблих унаслідок надзвичайних ситуацій // Науковий вісник ЛДУВС Вип. 2(1). – 2012, С. 305-311 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_2%281%29
4. Климчук В. О. Мотиваційно-дискурсивна фасилітація у практиці психологічної допомоги при депресії травматичного генезису // Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій. Збірник статей. [За ред. Т. М. Титаренко] – К. : Міленіум, 2015. – С. 14-25.

Шевелуха М. О.

студент 3 курсу

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник

кандидат психологічних наук, доцент

Шинкаренко І.О.

РОЛЬ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Процес розбудови й утвердження суверенної, правової, демократичної, соціально орієнтованої держави органічно пов'язаний із становленням громадянського суспільства в Україні, що передбачає суттєву трансформацію світоглядних орієнтацій та самосвідомості народу. Для України, яка є поліетнічною державою, громадянське виховання відіграє особливо важливу роль ще й тому, що воно покликане сприяти формуванню соборності України,

що є серцевиною української національної ідеї. Саме на базі демократичних цінностей, що мають лежати в основі громадянського виховання, можливе об'єднання різних етносів і регіонів України задля розбудови й вдосконалення суверенної, демократичної держави, громадянського суспільства

Так, на думку Т. Ярошевської, правова культура – це така система правових цінностей, які відображають у правовій формі стан свободи людини і громадянина. Це глибокі знання і розуміння права, ретельне виконання його вимог як усвідомленої необхідності, так і внутрішньої переконаності. Тобто володіючи високою правовою культурою, громадяни спроможні вільно себе орієнтувати, керуючись визначенням соціальної цінності права, власної обраної поведінки [1, с. 149].

Проте, як зазначає А. Кутиркін, правова культура українського суспільства, яка є частиною його загальної культури та одним із головних показників рівня розвитку суспільства, наразі перебуває лише на стадії формування й потребує цілеспрямованої діяльності з її становлення та активного розвитку [2, с. 122].

Правова культура суспільства – різновид і невід'ємна частина загальної культури, що становить систему духовних і матеріальних цінностей у правовій сфері, розвинених суспільством завдяки постійному вдосконаленню заходів просвітницько-освітнього характеру з урахуванням загальнолюдських цінностей, та визначає рівень розвитку правової системи суспільства.

Слід погодитися з І. Голосніченко, що побудова правової держави без поліпшення правової культури та підвищення рівня правосвідомості громадян України є неможливою і великого значення у світлі цього набувають саме правове виховання та правова освіта [3, с. 25].

Правова демократична держава, якою прагне стати Україна, передбачає, що її громадяни не лише добровільно дотримуватимуться чинних законів, але й конституційними методами боротимуться за нові, кращі закони.

Важливе місце у громадянському вихованні особистості посідає правосвідомість – навчання спрямоване на формування знань про права і обов'язки людини. Правосвідомість тісно пов'язана з формуванням соціально-політичної компетентності особистості у правовій сфері.

Формування духовного світу людини, особливо молодого, має актуальне значення для побудови незалежної Української держави з власним державним устроєм, соціальними відносинами і правовою системою. Після проголошення незалежності в Україні розпочався процес переходу до ринкових відносин, який і досі відбувається не послідовно і суперечливо. Деформації в економічній сфері породжують деформовану свідомість, бездуховність і свавілля в різних сферах життя суспільства, особливо в середовищі молоді, що дуже небезпечно для державної розбудови, створення її економічної, політичної та духовної бази.

Ефективним засобом боротьби проти зазначених негативних явищ є формування у підростаючого покоління високої культури, зокрема правової. Високі моральні принципи, естетичні смаки, політична культура молодшої людини формуються в нерозривному зв'язку з оволодінням необхідним обсягом правових знань і юридичних норм

Правосвідомість можна визначити як сукупність правових поглядів, що виражають відношення людей до чинного права, його мети, завдань, способів та методів регулювання, до оцінки правомірності його норми та уявлення про майбутню правову систему та окремі її норми.

За сучасною позитивною правовою наукою, що конкретно-історично уособлює лінійний стиль правового мислення, характерними типізованими рисами позитивної правової свідомості або позитивної форми правової свідомості:

1. Є одна з форм суспільної свідомості і разом з політичною, моральною, філософською та іншими формами свідомості відображає суспільне буття.
2. Містить в собі поняття, уявлення, судження, почуття, емоції, концепції, теорії, програми.
3. Зумовлена соціально-економічним устроєм конкретного суспільства, рівнем розвитку його загальної культури.
4. Ідеологічні елементи правосвідомості виступають в якості головних елементів правової культури та правового виховання.

Побудова демократичної, соціальної, правової держави і відповідного громадянського суспільства неможлива без підвищення рівня правосвідомості та правової культури всього населення країни. В умовах економічної кризи, соціальної невлаштованості населення, росту злочинності та криміналізації суспільства певного значення набуває робота з підвищення рівня правосвідомості та правової культури населення України. З цих позицій теоретичний розгляд і осмислення понять, структури і видів правосвідомості та правової культури, форм і методів формування у кожної людини цих правових якостей слід уважати дуже актуальною проблемою.

Дмитрієнко І.В визначає, що правосвідомість розглядають як вид (форму) суспільної свідомості, що криє в собі сукупність поглядів, почуттів, емоцій, ідей, теорій і компетенцій, а також уявлень і настанов, які характеризують ставлення людини, суспільних груп і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права, форм і методів правового регулювання.

Характерні її ознаки:

– вона є однією з форм суспільної свідомості та вкупі з політичною, моральною, філософською, Іншими формами свідомості відображає суспільне буття;

– вона містить поняття, уявлення, судження, почуття, емоції, концепції, теорії, програми;

– вона обумовлена соціально-економічним устроєм конкретного суспільства, рівнем розвитку його загальної культури;

– ідеологічні елементи правосвідомості виступають головними елементами правової культури та правового виховання.

Існують різні форми суспільної свідомості, серед яких правова свідомість є одним із різновидів ідеологічного і психологічного сприйняття чинного та бажаного права. Правова свідомість характеризується різними підходами до розуміння права. Уявлення про чинне право дає змогу особі не лише сприймати справедливість правових приписів, а й переконуватись у ній. Сприйняття права нами реалізується не через зір, нюх чи слух, а через розуміння законодавчих конструкцій і правил, у яких формулюється обсяг певної поведінки. Праворозуміння особи підкреслюється досягненим рівнем соціально-економічного розвитку, тому що без матеріального забезпечення ніяка програма не може бути реалізована у повному обсязі. В основі правової ідеології лежать правові знання. Рівень таких знань визначає ступінь правової ідеології та правової культури людини. Структуру правової свідомості людини складають правова ідеологія та правова психологія. Перша охоплює сукупність принципів, теорій, концепцій, що формуються внаслідок наукового узагальнення правового розвитку суспільства. Друга характеризується як сукупність правових почуттів, емоцій, оцінок, настрою, які домінують у суспільстві, виявляються у громадській думці.

Правосвідомість може поділятися на: буденну; професійну; наукову. Буденна свідомість - сукупність знань, ідей, теорій, концепцій, почуттів, емоцій та інших ідеологічних і психологічних якостей основної маси громадянського суспільства відносно чинного та бажаного права і правової системи.

Професійна свідомість характеризується як сукупність юридичних професійних правових знань, почуттів, емоцій, оцінок, настанов, мотивів, що характерні для представників відповідної групи та формуються завдяки професійній діяльності й навчанню [4, с. 205].

Наукова свідомість - сукупність наукових знань, теорій, доктрин, оцінок, емоцій і почуттів юристів-науковців відносно чинної та бажаної правової системи громадянського суспільства

Таким чином, погоджуючись з думкою Дмитрієнко І.В., забезпечення знань в необхідних межах закону – це не самоціль, а засіб, за допомогою якого треба досягти такого рівня розуміння права і його принципів, коли молода особа готова слідувати закону, проявляти високу правову активності у повсякденному житті, уміє спів ставляти свою поведінку та поведінку оточуючих людей з принципами та конкретними вимогами закону. Правове виховання є важливим

регулятором поведінки, важливим каналом засвоєння колективного досвіду суспільства.

Література

1. Ярошевська Т. Правова освіта для студентів вищих технічних навчальних закладів // Право України. – 2010. – № 5. – С. 149–154.
2. Кутиркін А. Шляхи розвитку та практики правового виховання населення України // Право України. – 2008. – № 3. – С. 122–125.
3. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави // Право України. – 2005. – № 4. – С. 25.
4. Дмитрієнко І.В. Суперечності та протиріччя української правової свідомості та культури / І.В. Дмитрієнко, Ю.М. Дмитрієнко // Форум права. – 2012. - №2. – С. 205 – 209.